

Mgr. Veronika Zemanová

Šárka Steinová

Osudový příběh Československého zemědělského muzea (1891) 1918-1952

STEINOVÁ, Šárka.
Osudový příběh Československého zemědělského muzea
(1891) 1918-1952. Praha: NZM, 2013. 183 str.

K připomínce 95 let od ustavující valné hromady **Českého** (později **Československého**) **zemědělského muzea** a samostatné Československé republiky byla v roce 2013 vydána zajímavá monografie dokumentující vznik, vývoj a činnost této významné muzejní instituce.

Publikace, jejíž autorkou je kurátorka archivu NZM Šárka Steinová,¹ se zaměřuje na dokumentaci historie zemědělského muzea od jeho počátků na **Zemské jubilejní výstavě** (1891) až do roku 1952, tedy zhruba do období, kdy byl komunistickou zlovůlí zrušen spolek zemědělského muzea, zabavena ústřední budova muzea v Praze a sbírky vystěhovány na zámek Kačina a Konopiště.

Publikace, oslovující širokou i odbornou veřejnost, je členěna do pěti kapitol, které i s bohatou obrazovou dokumentací představují jednotlivé vývojové etapy zemědělského muzea zhruba do počátku 50. let 20. století. V první kapitole s názvem **Počátky zemědělského muzea** se autorka publikace zabývá prvními pokusy muzejní dokumentace zemědělství na našem území, které sahají až do konce 18. století. Dále také neopomíjí ty zemědělské sbírky, jež tvořily významnou součást vůbec prvních muzejních institucí na našem území jako např. v Opavě, v Brně aj. Následovně je představen význam Zemské jubilejní výstavy z roku 1891, na které byly (mimo jiné) vznikem prozatímního přípravného komitétu zemědělského muzea položeny základy této instituce. Unikátní sbírka potýkající se s problémy s uložením byla však po skončení **Národopisné výstavy československé** v roce 1895 rozdělena mezi **Stolici zemědělství** při ČVUT v Praze, **Vyšší hospodářskou školu** v Táboře, **Lesnickou školu** v Písku a **Národopisnou společnost československou**.

Další vývoj tak následoval zvláště při **Národopisném muzeu československém**, kde se v roce 1907 podařilo vytvořit zemědělské oddělení, které již o rok později otevřelo v bývalé konárně v zahradě Kinských na Smíchově svou první zemědělskou expozici. Důležitou roli v akviziční činnosti a v samotných snahách po vytvoření ústředního zemědělského muzea a s ním i široké sítě zemědělského muzejnictví pak sehrála **Muzejní komise zemského sdružení dorostu českého venkova** a její

okresní pobočky, které úzce spolupracovaly s **Agrární stranou**. Vypuknutí 1. světové války však pozastavilo tento vývoj a teprve až v srpnu roku 1918 došlo k vytvoření spolku Českého zemědělského muzea a dne 28. 10. 1918 zasedla **Ustavující valná hromada** Českého (od prosince 1918 Československého) zemědělského muzea-ústavu pro studium a povznesení venkova. Na dalších stránkách této kapitoly pak autorka nastiňuje vývoj muzea ve 20. a 30. letech 20. století, kdy se muzeum těšilo štědré podpoře Agrární strany a zájmu široké veřejnosti a zažívalo tak dobu své největší slávy.

Druhá kapitola s názvem **Síť poboček Československého zemědělského muzea** představuje jednotlivé zemské pobočky ústředního zemědělského muzea v Praze a to od jejich počátků, přes charakter sbírky, expozic a budov až po zánik jednotlivých poboček. Postupně je tak představena pobočka zemědělského muzea pro Těšínsko, umístěná ve Frýdku, která byla ve 30. letech 20. století

¹ Srov. Kontakty. ThDr. Mgr. Šárka Steinová, ThD. /profil/. *Národní zemědělské muzeum* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR. [cit. 2014-07-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.nzm.cz/kontakty/>>

přeměněna na muzejní expozici pod správou opavské pobočky. Dále je představena pobočka v Opavě, nejprve umístěna v provizorních prostorách tamní Vyšší hospodářské školy a od roku 1930 v pro muzeum zakoupeném a zrenovovaném **Blücherově paláci**. Zmíněn je samozřejmě i smutný osud této pobočky v pomnichovské období a její zánik. Stejně tak je představena i historie moravské pobočky v Brně, která svoji stálou expozici otevřela až v roce 1933 v zakoupeném **Hauptově paláci** a která definitivně zanikla v poválečném období. Zajímavá je také historie slovenské pobočky zemědělského muzea v Bratislavě, pro niž byla postavena samostatná reprezentativní budova, či historie pobočky pro Podkarpatskou Rus v Mukačevě, jejíž činnost byla v roce 1933 zastavena. V této kapitole pak autorka také neopomíná i snahu po vybudování třetího organizačního stupně zemědělského muzejnictví a to v podobě okresních zemědělských muzeí či pouhých zemědělských oddělení při vlastivědných muzeích, kterou se však podařilo zorganizovat pouze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku a která také neměla dlouhého trvání.

Kapitola s názvem **Stavba nové budovy Zemědělského muzea v Praze na Letné** se pak detailně věnuje celému procesu přípravy a výstavby muzejní budovy. Zabývá se nezdářími snahami na provázání zemědělského a technického muzea, architektonickou soutěží, jednotlivými návrhy, problémy výstavby budovy i osudem budovy a muzea v období druhé světové války a krátce po ní.

V předposlední kapitole knihy s názvem **Sbírková a vědecká činnost muzea** je pak představen hlavní okruh sběratelské činnosti Československého zemědělského muzea a některé jeho významné sbírky jako např. Modely zemědělských usedlostí, Sběrka starých včelích úlů či Sallačova sbírka jelenovitých aj. Poslední kapitola knihy nazvaná **Dislokace Českého zemědělského muzea po roce 1950** se pak již věnuje období začátku padesátých let, kdy bylo zemědělské muzeum nelegálními zásahy ze strany státu připraveno o svoji muzejní budovu v Praze na Letné, jeho sbírky přestěhovány na zámek Konopiště a Kačina a spolek zemědělského muzea včleněn do sféry **Československé akademie zemědělské**.

Monografie **Osudový příběh Československého muzea (1891) 1918-1952** poměrně vyčerpávajícím způsobem zachycuje historii zemědělského muzea od jeho počátků na **Zemské jubilejní výstavě** (1891) až po počátek 50. let 20. století. Monografie

vyčníká bohatým archivním materiálem, obrazovou dokumentací a také poznámkovým aparátem, jež barvitě doplňují základní text. Vynikající jsou také krátké životopisné medailonky významných osobností spjatých se zemědělským muzeem, které jsou buď samostatné anebo jsou ve formě kratšího textu umístěny v poznámce pod čarou. Na škodu této snahy však je, že alespoň takto krátké medailonky chybí u dalších osobností spjatých např. se zemskými pobočkami zemědělského muzea. Dále, byť je publikace jasně časově vymezená roky 1891 až 1952 je podle mého názoru na její škodu i to, že se její autorka neodhodlala jít dále a alespoň ve stručnosti nenaznačila vývoj zemědělského muzea až do současné doby, čímž by čtenářův pohled na historii tohoto muzea trochu ucelila. Ve srovnání s publikací Jana Maňase,² která stručně zachycuje vývoj a činnost zemědělského muzea v období let 1891-1991, poskytuje tato monografie sice mnohem více detailnějších informací a obrazového materiálu o osudech muzea ve vyhraněném časovém období (1891-1952), nicméně ty jsou dle mého názoru čtenáři často složitě podány. Přesto je monografie **Osudový příběh Československého zemědělského muzea (1891) 1918-1952**, vydaná během stejnojmenné výstavy,³ zpracovaná na vysoké odborné úrovni, vyniká pestrostí obrazového materiálu a archivních pramenů a zaslouhuje si naši pozornost. ■

Zdroje:

MAŇAS, Jan: *Zemědělské muzeum 1891-1991*. Praha: Ústav vědeckotechnických informací pro zemědělství, 1991, 49 str.

STEINOVÁ, Šárka: *Osudový příběh Československého zemědělského muzea (1891) 1918-1952*. Praha: NZM, 2013, 183 str.

Kontakty:

ThDr. Mgr. Šárka Steinová, ThD. /profil/. *Národní zemědělské muzeum* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR. [cit. 2014-07-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.nzm.cz/kontakty/>>

Výstavy-archiv. *Osudový příběh Československého zemědělského muzea (1891) 1918-1952*. *Národní zemědělské muzeum* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR. [cit. 2014-07-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.nzm.cz/vystavy/?id=386&t=archive>>

² Srov. MAŇAS, Jan: *Zemědělské muzeum 1891-1991*. Praha: Ústav vědeckotechnických informací pro zemědělství, 1991, 49 str.

³ Výstava *Osudový příběh Československého zemědělského muzea (1891) 1918-1952* se konala v Národním zemědělském muzeu v Praze v termínu od 13. 12. 2013 do 13. 7. 2014. Srov. *Výstavy-archiv. Osudový příběh Československého zemědělského muzea (1891) 1918-1952*. *Národní zemědělské muzeum* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR. [cit. 2014-07-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.nzm.cz/vystavy/?id=386&t=archive>>

Bc. Monika Mikulášková

Apozice obrazu

FERENCOVÁ, Yvona.
Nakladatelství Pavel Křepela, 2009. 183 s.
ISBN 978-80-86669-12-0.

Kniha **Apozice obrazu** Mgr. Yvony Ferencové, Ph.D. vychází z autorčiny disertační práce **Apozice obrazu – Metoda kruhové oscilace, její uplatnění při přípravě a realizaci edukačních programů pro školní skupiny a dětské návštěvníky v galerijní praxi**.

Disertační práce byla obhájena na **Pedagogické fakultě** v roce 2009¹ a ještě v téže roce vydána s úpravami² tiskem. Základním východiskem a jednou z hlavních deviz textu je autorkina hluboká znalost galerijní praxe v oblasti galerijní pedagogiky. Autorka v současnosti pracuje jako kurátorka a vedoucí **Oddělení moderního a současného umění v Moravské galerii v Brně**, kde dříve působila na pozicích programového pracovníka v **Oddělení práce s veřejností** a správce **Kolekce uměleckých děl pro nevidomé a slabozraké**.³

Význam samotného názvu publikace je vysvětlen v úvodu knihy. Pojem obraz je v rámci názvu a obsahu knihy chápán jako *obraz v širším slova smyslu jako vizuální nebo mentální projev*, avšak autorka v knize nepracuje s pojmy sbírkový předmět či v této pasáži nabízející se polemice s pojmem mentafakt. Slovo apozice poté nahrazuje pojem interpretace, přičemž je důraz kladen na význam interpretace jakožto nové myšlenky nezaměnitelné s dílem samotným. Sama autorka o významu slova apozice v tomto kontextu uvádí: *Přístavek, který vyjadřuje dodatečně samostatnou myšlenku, čemuž odpovídá i jeho postavení ve větě, adekvátně vystihuje mé stanovisko k možností interpretace uměleckého díla*.⁴

Představovaná publikace se věnuje problematice interpretace uměleckých děl z pohledu teorie i galerijní praxe v kontextu práce galerijního pedagoga i na základech praktických příkladů výstav a edukačních programů. Autorka představuje novou metodu nazvanou metoda kruhové oscilace vycházející problematiky interpretace uměleckých a tuto metodu názorně vysvětluje a rozvádí na příkladech

¹ *Archiv závěrečné práce Yvony Ferencové PdF D-SPE VV kombin.* [online]. Brno: Informační systém Masarykovy univerzity. [cit. 2014-09-24]. Dostupný z: <https://is.muni.cz/auth/th/34717/pedf_d/>

² Do publikace byly doplněny krátké pasáže textu, např. kapitola Baroko, s. 39 - 40.

³ *Yvona Ferencová* [online]. Brno: Moravská galerie, 2013. [cit. 2014-09-25]. Dostupný z: <<http://www.moravska-galerie.cz/moravska-galerie/o-galerii/veda-a-vyzkum/odborne-zivotopisy-kuratori-mg/ferencova.aspx>>

⁴ FERENCOVÁ, Yvona. *Apozice obrazu*. Brno: Nakladatelství Pavel Křepela, 2004, s. 4